

Nr 315.

Av herr **Persson, Ivar, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nya grunder för kyrkomusikerorganisationen m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 199 ha framlagts nya grunder för kyrkomusikerorganisationen m. m. Propositionen grundas på tvenne sakkunnigutredningar — dels 1942 års kyrkomusikerutrednings (KMU) den 13 april 1945 och den 27 juni 1946 avgivna betänkanden och dels 1941 års lärarlönesakkunnigas den 1 mars 1949 avlämnade utredning. Propositionen synes oss i huvudsak kunna godtagas med här nedan angivna principiellt viktiga ändringar.

Den synnerligen betydelsefulla frågan om i vilka kyrkomusikerdistrikt organisttjänst — självständig kyrkomusikertjänst — skulle få inrättas, ha lärarlönesakkunniga hänfört till invånarantalet i distriktet. Annan organisttjänst än domkyrkoorganist skulle sålunda, därest ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskreve, allenast få inrättas i distrikt med högre invånarantal än 5 000, såvitt distriktet bestode av stad eller del därav, och 7 000, såvitt gällde annat distrikt. Visserligen har därmed ej omöjliggjorts inrättande av organisttjänst i distrikt med lägre invånarantal — Kungl. Maj:t skulle efter ansökan kunna medgiva inrättande av sådan tjänst — men ett fixerande i lagstiftningen av ett visst invånarantal för normalfallen skulle förvisso vid den framtida lagtillämpningen komma att medföra att för inrättande av organisttjänst skulle fordras ett invånarantal, som ej alltför mycket avveke från de angivna talen.

Även om vi villigt erkänna kantorernas — d. v. s. innehavarna av förenade lärar- och kyrkomusikerbefattningar — ofta mycket betydelsefulla insatser för höjande av kyrkomusiken i församlingarna, torde väl ändock utvecklingen gå i den riktningen, att församlingarna böra beredas förmånen av självständiga kyrkomusikertjänster och förhållandena på detta område sålunda jämföras för stad och landsbygd. Vi kunna icke acceptera för landsbygdens vidkommande ett åsidosättande av dess intressen i denna angelägenhet. Visserligen se vi främst i denna fråga önskemålet att höja gudstjänstlivet genom medverkan av skickliga och väl skolade kyrkomusiker, men vi kunna å andra sidan ej bortse från den betydelse för landsbygdens andliga odling, som företrädare för den kulturella musiken kunna utöva och som dessa kyrkomusiker just skulle vara väl skickade för.

Ett fixerande i lagstiftningen av visst invånarantal för att möjliggöra

skapandet av organisttjänster skulle förhindra en önskad utveckling inom detta område. Det skulle också sätta i fara indragning av redan förefintliga sådana självständiga tjänster.

Vi finna oss sålunda böra påyrka, att Kungl. Maj:t måtte fastställa, om i distriktet skall vara inrättad organisttjänst eller kantorstjänst, och att något i lagstiftningen angivet invånarantal att tjäna till ledning vid avgörandet av denna fråga ej skall angivas. Det må i stället ankomma på utredningen i varje särskilt fall, vilken tjänstetyp som skall komma till användning.

Enligt 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag till kyrkomusikerstadga, vilken i princip godkänts av departementschefen, må organist förena sin kyrkomusikertjänst med statlig eller kommunal befattning, därest Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut lämnar medgivande därtill. Samma rättighet bör även medgivas kyrkomusiker med kantorskompetens. Således bör möjlighet finnas att förena sådan kyrkomusikertjänst med annan lämplig yrkesutövning än lärarens. Härigenom kan möjlighet beredas församlingar, som enligt propositionen närmast borde anställa s. k. orgelspelare, att utan särskild ekonomisk belastning anställa kyrkomusiker med kantorsutbildning.

I propositionen har föreslagits principbeslut om inrättande av orgelspelarebefattningar, avsedda för sådana mindre distrikt, där varken organisttjänst eller kantorstjänst anses behövliga. Orgelspelare skall såsom kompetensbevis förete intyg om nöjaktig färdighet i spelning av koraler m. m., utfärdat av organist eller kantor. Det torde vara — lindrigt sagt — att befara, att kyrkomusiken i dessa församlingar ej kommer att kunna hållas på ett plan, som den gudstjänstfirande menigheten skäligen har rätt att fordra. Vi vända oss mot ett lagfästande av denna tjänstetyp och vi anse, att frågan om tjänstetyp för dessa små församlingar skall kunna ordnas på annat sätt. Möjlighet torde alltid finnas att sammanföra flera församlingar till ett distrikt med extra organist som kyrkomusiker. Skulle kompetent person till sådan organisttjänst ej finnas att tillgå, torde med vederbörande domkapitels medgivande lämplig person böra förordnas att tills vidare och i avvaktan på att kompetent sökande anmäler sig uppehålla tjänsten.

Vi finna oss sålunda böra hemställa, att föreskrifterna om orgelspelare i propositionen ej medtagas i den nya lagstiftningen.

Kantor föreslås i propositionen ej kunna tillförbindas meddela s. k. fri musikundervisning. En betydande del av landsbygden kommer på detta sätt att berövas denna förmån, som alltså skulle förbehållas städerna och andra större kyrkomusikerdistrikt. Vi kunna för vår del ej härutinnan instämma med propositionen. I den av KMU avlämnade utredningen ha kantorerna ålagts meddela sådan undervisning sammanlagt två timmar i veckan. Någon

anledning att frångå detta förslag synes oss ej föreligga. Självfallet skall kantorstillägget uppräknas efter detta timantal.

I ovan åberopade förslag till kyrkomusikerstadga föreskrives att för kantor skall bestämmas endast en söckendag varje vecka, och för extra ordinarie organist och organist med fyllnadstjänstgöring högst två söckendagar per vecka, till vilka sådana förrättningar som dop, vigslar och jordfästningar företrädesvis skola förläggas. En sådan sammanträngning av dylika förrättningar till en bestämd dag kan dels åstadkomma svårigheter för de församlingsbor som beröras därav, dels komma att förtaga den högtidsstämmning som man gärna vill ge åt sådana tillfällen. Dessa bestämmelser böra därför utgå ur kyrkomusikerstadgan.

I propositionen föreslås kantorstilläggen bliva dyrortsgraderade. KMU hade ej föreslagit sådan gradering, ej heller lärarlönesakkunniga i sitt utlåtande över KMU:s förslag. I det till grund för propositionen liggande förslaget av de lärarlönesakkunniga hade emellertid de sakkunniga frånfallit denna sin mening och å anförda skäl funnit en dyrortsgradering lämplig. Vi kunna ej finna något bärande skäl att låta kantorstilläggen variera i storlek efter dyrortsgrupperingen. Då enligt vårt förmenande föga bärkraftig motivering kan framföras till förmån för dyrortsgraderade löner i allmänhet, så synes oss sådan motivering sakna all grund, när det gäller tillägg av nu ifrågavarande slag. Vi vilja i stället föreslå, att de av KMU angivna kantorstilläggen — inklusive å desamma utgående tillägg — bestämmas skola utgå, dock omräknade så att viss del därav blir grundlön och viss del därav 12 % förhöjning å grundlönen.

Under hänvisning till vad vi sålunda anfört få vi därför yrka,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 199 angående nya grunder för kyrkomusikerorganisationen m. m. måtte besluta antaga propositionens förslag med följande ändringar, nämligen

att tjänstetypen i de olika kyrkomusikerdistrikten fastställas av Kungl. Maj:t och att invånarantalet i distrikten ej angives att därvid tjäna till ledning,

att föreskrifterna om orgelspelare utgå ur förslaget,

att kyrkomusiker med kantorsutbildning medges förena sin kyrkomusikertjänst med annan yrkesutövning än lärarens och därvid erhåller möjlighet att enligt samma grunder som föreslagits skola gälla för organist inneha statlig eller kommunal tjänst,

att kantorerna tillförbindas meddela s. k. fri musikundervisning på sätt kyrkomusikerutredningen föreslagit,

att bestämmelserna om förläggande till vissa veckodagar av sådana kyrkliga förrättningar som dop, vigsel och jordfästning utgå ur förslaget,

samt att kantorstilläggen fastställas utgå enligt kyrkomusikerutredningens förslag.

Stockholm den 3 maj 1949.

Ivar Persson.

Gust. E. Andersson

Karl Persson.